

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ID 8522
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Бенедик Людмила Володимирівна, 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Національний університету «Острозька академія» за спеціальністю: 081 Право та здобула професійну кваліфікацію «магістр права». Працює на посаді начальника відділу правового забезпечення Великоомелянської сільської ради. Виконала акредитовану освітньо-наукову програму Право.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Острозька академія», Міністерство освіти і науки України, місто Острог від «31» березня 2025 року № 45 у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради - Іщука Сергія Івановича, доктора юридичних наук, професора кафедри теорії та історії держави і права Національного університету «Острозька академія».

Рецензентів -

Блащук Тетяни Володимирівни, кандидата юридичних наук, доцента, завідувача кафедри цивільно – правових дисциплін Національного університету «Острозька академія»;
Панчук Ірини Олегівни, кандидата юридичних наук, старшого викладача кафедри теорії та історії держави і права Національного університету «Острозька академія».

Офіційних опонентів -

Батанова Олександра Васильовича, доктора юридичних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу конституційного права та місцевого самоврядування Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України;
Корнути Людмили Михайлівни – доктора юридичних наук, доцента кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» .

На засіданні 20 травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Бенедик Людмилі Володимирівні на підставі публічного захисту дисертації «Конституційно – правове забезпечення реалізації культурних прав людини в сфері місцевого самоврядування (питання теорії та практики)» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Острозька академія», Міністерство освіти і науки України, місто Острог.

Науковий керівник: Скрипнюк Валентина Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін Національного університету «Острозька академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація виконана державною мовою. Робота містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що мають істотне значення для розвитку у галузі права, а саме:

вперше:

- визначено європейську культурну політику як детермінанту діяльності органів місцевого самоврядування у сфері культури та необхідність виокремлення культурних прав людини в системі соціальних прав з огляду на те, що саме реалізація людиною своїх культурних прав і свобод є необхідною умовою достойного та вільного її існування, соціальною передумовою для задоволення духовних потреб, основою моральності не лише окремо взятого індивіда, а й

суспільства в цілому;

- беручи до уваги міжнародні стандарти у сфері прав людини, конституційно-правовий статус особи, природу інституту місцевого самоврядування, його роль у забезпеченні належної реалізації та захисті прав людини на локальному рівні, культурні права, (які на місцевому рівні трансформуються у культурні муніципальні права) визначено як можливості людини щодо забезпечення культурних та духовних потреб на локальному рівні індивідуально чи колективно, за сприяння громади та її представницьких органів місцевого самоврядування, способами та засобами, визначеними нормами чинного законодавства та актами локальної нормотворчості (статутами територіальних громад, місцевими програмами, положеннями, рішеннями, тощо);

- запропоновано удосконалити конституційну регламентацію культурних прав шляхом закріплення на конституційному рівні загальних засад державної культурної політики, що сприятиме піднесенню ролі культури у суспільному житті та приверне увагу органів влади усіх рівнів до проблем культурного розвитку;

- обґрунтовано необхідність врахування культурних прав та їх реалізацію безпосередньо при визначенні Цілей сталого розвитку України, розширивши їх перелік та не обмежуючись лише правом на освіту;

- обґрунтовано важливість налагодження договірних партнерських відносин з територіальними громадами України та органами місцевого самоврядування європейських країн. В процесі територіального та транскордонного співробітництва видається можливим залучення коштів, об'єднання зусиль та прагнень органів місцевої влади для реалізації культурних проєктів, залучення молоді до вирішення питань місцевого значення, налагодження міжкультурного діалогу, пропагування європейських стандартів у сфері культури;

- з огляду на сутність та значення інституту місцевого самоврядування, процесів децентралізації як основ демократичного розвитку держави та громадянського суспільства, обґрунтовано право та спроможність територіальної громади формулювати та здійснювати власну культурну політику у світлі її особливих традицій, наявної інфраструктури та культурних характеристик населення;

- визначено, що повноваження органів місцевого самоврядування безпосередньо в частині забезпечення реалізації культурних прав особи на рівні територіальної громади є дискреційними;

- з'ясовано особливості правового регулювання сфери культури, що обумовлюються закріпленими в Конституції засадами конституційного ладу України, процесом адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів, зокрема у сфері культури, реалізації прав національних меншин, визнання прав корінних народів та створення механізму реалізації їх ідентичності, акцентовано увагу на особливостях конституційно-правового регулювання сфери культури та реалізації культурних прав в умовах війни в Україні;

- беручи до уваги нормативно - правову, адміністративну, економічну, фінансову та публічну діяльність органів місцевого самоврядування, повноваження органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення культурних прав людини визначено як сукупність прав та обов'язків органів місцевого самоврядування у сфері духовно – культурних відносин, спрямованих на забезпечення можливостей, потреб та інтересів людини, окремих соціальних груп та суспільства в цілому на рівні територіальної громади шляхом створення правових гарантій для вільного провадження культурної та освітньої діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору шляхом надання доступних та якісних культурних та освітніх послуг;

- сформульовано визначення механізму реалізації культурних прав людини на рівні місцевого самоврядування як сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених нормативно-правових, демографічних, територіальних, організаційних, інформаційних та матеріально-фінансових ресурсів, необхідних для реалізації культурних прав людини на рівні територіальної громади шляхом надання якісних та своєчасних освітніх та культурних муніципальних послуг на основі ефективної взаємодії місцевого самоврядування з

громадянським суспільством та державою;

удосконалено:

- теорію муніципальних прав твердженням про те, що серед усього комплексу муніципальних прав саме культурні права мають пріоритетне значення, оскільки забезпечують всебічний розвиток та є передумовою здійснення інших муніципальних прав шляхом сприяння участі особи в політичній, економічній та соціальних сферах місцевого життя та в цілому сприяють зміцненню основ духовності української державності та розвитку громадянського суспільства;
- правове забезпечення реформи децентралізації та втілення в муніципальну практику принципу субсидіарності, що сприятиме підвищенню ролі місцевої культури в житті територіальної громади;
- механізм судового контролю за реалізацією дискреції адміністративних органів, в тому числі й органів місцевого самоврядування;
- зміст програм міжнародного територіального співробітництва з метою залучення додаткових ресурсів, зокрема на відбудову освітніх закладів та закладів культури, зруйнованих в результаті збройної агресії з боку РФ;
- механізм запровадження учасницьких процедур з метою зростання рівня довіри до органів управління, прозорості процесів прийняття рішень, сприяння подальшій співвідповідальності всіх зацікавлених осіб у процесі реалізації культурних прав на рівні громади;
- підходи щодо шляхів підвищення ефективності механізму реалізації культурних прав різними категоріями осіб, зокрема соціально вразливими категоріями громадян (ветеранами війни, вимушено переміщеними особами) зокрема шляхом внесення змін до чинних нормативно-правових актів, якими регламентовані культурні права, запровадження діалогу та активної комунікації мешканців громад з їх представницькими органами місцевого самоврядування, застосування інструментів партисипативної демократії та використання інноваційних технологій в контексті діджиталізації;

дістали подальшого розвитку:

- напрями послідовної реалізації культурної політики на всіх рівнях: загальнодержавному, регіональному та місцевому;
- твердження про необхідність врахування європейських стандартів в культурній сфері в контексті подальшої євроінтеграції та включення України до європейського гуманітарного простору в процесах вироблення та практичної реалізації органами публічної влади загальнодержавної та місцевої культурної політики, що має на меті забезпечення суспільної консолідації, зменшення ризиків виникнення деструктивних і дезорганізуючих елементів, сприяння розвитку громадянського суспільства та міжкультурному діалогу, забезпечення максимальної доступності культурних благ, створення сприятливих умов для реалізації кожним мешканцем громади культурних прав та залучення до спільних проектів громадськості;
- твердження про зростання впливу представницьких органів місцевого самоврядування первинного рівня на формування місцевої освітньої політики, з урахуванням культурних особливостей, національної приналежності мешканців громади, матеріально-технічного та кадрового забезпечення закладів освіти;
- твердження про те, що в умовах воєнного стану реалізація права на освіту залежить від стану самої громади: 1. знаходиться в окупації, 2. територія якої є деокупованою, 3. на її території ведуться бойові дії, 4. громади, на території якої бойові дії не ведуться;
- практичні рекомендації щодо організації дієвих способів для реалізації муніципальних культурних прав, шляхом внесення змін до норм чинного законодавства стосовно розширення кола власних повноважень сільських, селищних, міських рад; залучення громадськості до процесу прийняття рішень місцевого значення; стимулювання активних мешканців громади до написання проектів та участі у грантових програмах, спрямованих на розвиток культурної сфери села, селища чи міста; створення механізму нагляду за дотриманням культурних прав громадян

на місцевому рівні; стимулювання громад до міжмуніципального та транскордонного співробітництва; мобілізації ресурсів за умов громадсько-приватного партнерства;

- практичні рекомендації щодо підвищення ролі органів самоорганізації населення, шляхом удосконалення чинного законодавства, запровадження на місцевому рівні посади місцевого уповноваженого з прав людини та використання інструментарію медіації як у процесі вирішення конфліктів, так і на стадії запобігання їх виникненню.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України №. 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

За темою дисертаційного дослідження здобувачкою опубліковано 12 наукових праць, у тому числі 4 статті у фахових виданнях України, 8 тез доповідей у матеріалах науково - практичних конференцій та круглих столів.

Зараховані статті за темою дисертації згідно вимог пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року містять обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків. Всі наукові праці опубліковано в різних випусках (номерах) наукових видань та мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier):

1. Дробуш Л.В. Особливості функціонування закладів освіти територіальних громад в умовах війни. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. Вип. 2. С. 20 – 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/392272>
2. Дробуш Л.В. Реалізація культурних прав на рівні громад в контексті реформи децентралізації. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. Вип. 3. С. 22 – 27. DOI: <https://doi.org/10.32782/392291>
3. Дробуш Л.В. Трансформація муніципального законодавства в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2023. № 2. Том 1. С.15 – 20. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.1.3>
4. Дробуш Л.В. Муніципальне співробітництво як складова механізму реалізації культурних прав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право*. 2023. Вип. 78. Частина 1. С.104 – 109. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.16>

У дискусії взяли участь: голова ради (Ішук Сергій Іванович), рецензенти (Блащук Тетяна Володимирівна., Панчук Ірина Олегівка), офіційні опоненти (Батанов Олександр Васильович, Корнута Людмила Михайлівна) та висловили зауваження:

1. Результати дисертаційного дослідження були б набагато змістовнішими, а висновки - переконливішими, якщо б авторка проаналізувала практичний досвід статутної регламентації культурних прав людини на рівні окремих видів конкретних сільських, селищних або міських територіальних громад.
2. Питання щодо місця та ролі муніципального права як галузі права у процесах реалізації муніципальних прав людини, у тому числі й культурних прав людини в сфері місцевого самоврядування, фактично залишились поза увагою дисертантки.
3. У концептуальному аспекті доцільно було б більш ґрунтовно розглянути процеси генезису культурних прав людини та їх окремих видів у територіальних громадах, а також порівняти це з відповідними історичними процесами в окремих зарубіжних країнах з точки зору природи відповідних муніципально-правових відносин, їх суб'єктно-об'єктного складу тощо.
4. Визнавши важливість культури у житті суспільства та подальшому цивілізаційному розвитку держави, автор акцентує увагу на відсутності в Конституції України статті, яка б повністю була присвячена регламентації питань культури (с. 43 дисертації). Потребує уточнення, що саме мала

на увазі 9 дисертантка та досвід яких країн, на її думку, варто запозичити в ході удосконалення Конституції України в частині визначення державної культурної політики.

5. При напрацюванні шляхів удосконалення механізму реалізації культурних прав людини в сфері місцевого самоврядування в контексті європейського досвіду (п. 3.3. дисертації), дисертантка зазначає «досягти високих результатів в роботі центрів культурних послуг можна за умови наявності висококваліфікованих кадрів, які зможуть надавати культурні та інші види послуг, адміністративного персоналу, які володіють певним рівнем знань та вмій у сфері цифровізації, здатні брати участь у написанні грантів з метою залучення додаткових коштів на розвиток центрів» (стор. 185 дисертації). Варто погодитись з дисертанткою, кваліфікаційні вимоги до професій працівників сфери культури не відповідають викликам та завданням, що постали перед сферою культури в умовах сучасного суспільства. В контексті цього дисертантці варто уточнити, як, на її думку, можна підвищити професійний рівень працівників сфери культури в таких напрямках як проєктний менеджмент, стратегічне планування, діджиталізація тощо, беручи до уваги умови воєнного стану, а також умови повоєнного відновлення України.

6. Аналізуючи зарубіжний досвід функціонування місцевих омбудсменів, дисертантка вважає доцільним на місцевому рівні запровадження місцевого уповноваженого з прав людини в громаді, що посилить правозахисну діяльність, вплив на стан дотримання прав і свобод людини на рівні конкретної громади та сприятиме діяльності регіональних представництв Уповноваженого ВРУ з прав людини (с. 200-201). Яким чином, на думку автора, можна забезпечити об'єктивність, неупередженість місцевого уповноваженого та мінімізувати вплив на його діяльність з боку голів громад та інших посадових осіб при вирішенні конфліктних ситуацій (порушення прав мешканців громади органом місцевого самоврядування)?

7. Авторка у підрозділі 1.1. дисертаційного дослідження розглядає європейські стандарти в культурній сфері та вказує, що вони є стратегічно важливими в контексті подальшої євроінтеграції та включення України до європейського гуманітарного простору. Проте, авторка не достатньо розкриває які саме позитивні напрацювання місцевих громад країн Європейського Союзу можуть бути запозичені для України.

8. Дискусійною і такою, що потребує підсилення аргументації є пропозиція авторки закріпити на конституційному рівні право на доступ до об'єктів культурної спадщини, зважаючи на складну процедуру внесення змін до Конституції та місце такого права в системі прав людини і громадянина.

9. Дещо детальніше варто було б розкрити питання щодо розширення переліку Цілей сталого розвитку як орієнтирів для розроблення програмних та прогнозних документів у сфері реалізації культурних прав, не обмежуючись виключно правом на освіту як пріоритетною ціллю сталого розвитку України до 2030 року: забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх.

10. Потребує подальшої аргументації пропозиція про налагодження договірних партнерських відносин з територіальними громадами України та органами місцевого самоврядування європейських країн та пропозиція про залучення коштів, об'єднання зусиль та прагнень органів місцевої влади для реалізації культурних проєктів, залучення молоді до вирішення питань місцевого значення, налагодження міжкультурного діалогу, пропагування європейських стандартів у сфері культури.

11. У підрозділі 1.1 дисертаційного дослідження внесено досить цікаву і водночас дискусійну пропозицію закріпити на конституційному рівні право на доступ до об'єктів культурної спадщини, оскільки вона, як зазначає дисертантка, є індикатором загальнонародської культури, визнається стимулом формування та еволюції інтелекту не лише окремо взятого індивіда, а й суспільства загалом. Проте вважаємо, що така позиція потребує додаткової аргументації та більш глибокого обґрунтування причин з яких закріплені на сьогодні у ст. 54 Конституції України та Законах України «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини» юридичні гарантії права на культурну спадщину є недостатніми у контексті забезпечення реалізації права на доступ до об'єктів культурної спадщини.

12. Дисертантка у підрозділі 2.3. дослідження розглядає особливості реалізації окремих видів культурних прав людини на рівні громади. Зокрема, у роботі здійснено аналіз забезпечення реалізації права на освіту як ключового напрямку діяльності держави та місцевого самоврядування, права на доступ до культурних цінностей та культурних благ, а також ряду інших культурних прав людини. Водночас, у цьому контексті доцільно було б більш детально дослідити та проаналізувати успішність практичної реалізації таких культурних прав на місцях та факторів, що на неї впливають.

13. У підрозділі 3.1 дисертаційного дослідження авторка розглядає поняття та структуру механізму реалізації культурних прав людини в сфері місцевого самоврядування. Можна погодитись з твердженням, що «важливою складовою механізму реалізації культурних прав є інформаційна, зокрема налагодження різноманітних каналів комунікації, забезпечення права на доступ до публічної інформації, у тому числі розміщення інформації на офіційних сайтах органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації та комунальних закладів, розгляд звернень, проведення опитувань щодо першочерговості втілення в життя певних культурних та освітніх проєктів, тощо». Дійсно, поінформованість громадян про способи реалізації та захисту своїх прав, рівень розуміння та знань щодо наявних механізмів їх захисту є важливими умовами реалізації прав людини. Саме тому, цікаво було б дізнатися більш детально про думку авторки щодо можливості розширення потенційних шляхів такого інформування та впровадження критеріїв оцінки його ефективності.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Бенедик Людмилі Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Іщук Сергій Іванович

ПІДПИС
ПІДТВЕРДЖУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ «ОА»

